

Широківська СЗОШ № 2, жовтень 2017 року

Семінар-практикум

«Здійснення виховного процесу щодо засад сталого розвитку на основі знань народної педагогіки з використанням народних рухливих ігор, святкової обрядності, багатовікового досвіду культури народу».

I. Організаційна частина

-Доброго дня всім! Хочу наше заняття розпочати з відео. Тому увага на екран.

Микола Гнатюк - Осінь золота

II. Основна частина

1 виступ (Гончар І.В.)

В основі ідеї сталого розвитку — визнання людини основною цінністю. Тому важливим є дотримання прав людини, виховання в дитині культури громадськості, що передбачає знання своїх прав та обов'язків, активну громадську позицію, вміння аргументовано відстоювати свою думку, свідоме та відповідальне залучення у громадські справи, у тому числі орієнтовані на вирішення екологічних та соціально-економічних проблем.

За нинішніх умов трансформації суспільства на нову парадигму виховання перш за все визначають національні і загальнолюдські цінності. Сьогодні школа, вчителі початкової ланки освіти покликані відповісти на запитання, як підготувати молодшого школяра до життя в сучасному суспільстві, при цьому дбайливо оберігаючи і примножуючи систему норм і цінностей, що склалася в українського народу. Тому виховання на традиціях вкрай актуальне комплексне завдання. Воно потребує науково обґрунтованого підходу, розвиток якого криється у розбудові навчально-виховного процесу на національно-культурних традиціях українського народу. Досвід переконує, що без знання своєї історії, культури, свого родоводу, традицій народу і сім'ї неможливо виховувати підрастаюче покоління країни. Не випадково, що одним із пріоритетних напрямів реформування виховного процесу в державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») визначено утвердження принципів загальнолюдської моралі, правди, справедливості, патріотизму, добра, краси, працелюбності, інших добродійностей. Такі принципи завжди були притаманні українському народу, ними пронизана вся система його національно-культурних цінностей.

2 виступ (Гусарченко О.А.)

Педагогічна сутність національно-культурних традицій полягає у відтворенні в наступних поколіннях того кращого, що вироблено українським народом упродовж усієї історії свого існування. Отже, виховання учнів на

національно-культурних традиціях українського народу забезпечує їх прилучення до високих духовних і матеріальних надбань свого народу, засвоєння і примноження кращих звичаїв, моральних норм, естетичних цінностей та інших елементів культурної спадщини, кращих психічних якостей українського народу, специфіки його емоційної та інтелектуальної сфери, що зберігаються нацією, розвиваються і передаються протягом століть .

Національні традиції - це святиня певного народу, те, чим він користується в своїй життєдіяльності. В.О.Сухомлинський писав: «Душа не може жити без святині. Щось для людини стає дорогим і непорушним, невикорінним і незнищеним». Видатний педагог говорить про те, що людська душа для нього, неначе родюче поле, на якому потрібно виростити пшеничний колос. «Не будеш орати землю й зрошувати її потом, запліднювати турботами і тривогами, - поле буде пустирем, а на пустирі виросте чортополох. В.О.Сухомлинський переконаний, що саме вихователь є творцем людської душі, плугатарем і сіячем, що саме він формує уявлення про щастя. Якщо йому не вдалося посіяти справді людське насіння щастя, то в душі може утвердитися інша святиня. Він називав народні традиції «живим, вічним джерелом педагогічної мудрості», «зосередженням духовного життя народу». Через систему традицій кожний народ відтворює себе, свою духовну культуру, свій характер і психологію у своїх дітях. Тому прилучення школярів до національних традицій має не лише педагогічне, а й глибоке соціальне значення. Національно-культурні традиції є обличчям народу, значною виховною силою і вічним джерелом духовності для підростаючих поколінь .

3. ЛЕГЕНДА ПРО ОСІНЬ(Лебедєва О.В.)

За народним переказом осінь – старша дочка Сонця. Вона останньою залишала батьківський дім і стала

Четвертою порою року. Посилаючи осінь на Землю Сонце сказало їй: -
Забирай усе моє багатство я

Віддаю все своє золото, будь щедрою і люди полюблять тебе. – І осінь виконує наказ Сонця, кожного разу

Дарує нам щедрий врожай овочів та фруктів, і чарує нас своїм осіннім золотом.

Довгим журавлиним ключем літо вже відлетіло у вирій. Рожевощока осінь, як справжня господиня,

Наводить лад: позолотила діброви та запросила в гості ранкову прохолоду.

4. Виступ 4(Твердохлебова Т.В.)

Краса природи завжди дивує, захоплює та ще будить дивні почуття смутку, тривоги, захвату і радості одночасно. А ще щось таке, чого не можна виразити словами. Осінь! Яке диво повсюди: чарівні ліси вбрані в золото і багрянець, луки із пожухлою травою, яскраве сонце на чистому синьому небі. А вільний вітер гуляє просторами і знімає жовті листочки, гойдає їх в останньому польоті і бережно кладе на землю. Спокій і тиша повсюди. Нема кому співати у чарівному бездонному небі, бо полетіли у вирій пташки у передчутті холоду і голоду. А навколо така неймовірна краса, що душа у якомусь трепетному смутку летіла б і летіла над осінньою землею і захоплено насолоджувалася красою осіннього дива. Ці почуття доступні всім, і діти відчують те ж саме, тільки ще не вміють висловити точно свої почуття. Але вони так люблять осіннє диво природи. Ось в таку пору і можна провести екскурсії в поле, ліс, парк, щоб діти ще і ще могли насолоджуватися красою природи, зрозуміти, чому так тривожно б'ється їхнє серце. На екскурсіях вони назбирають дивовижне осіннє листя, яким потім оформлять зал, де буде відбуватися свято, зроблять гербарій з осінніх квітів. На уроках трудового навчання виготовлять різні букети з сухих квітів, трав та листочків і гілочок, зроблять аплікації, на яких летітимуть у вирій казкові пташки і метелики. Багато цікавого можна зробити, назбиравши природного матеріалу для оформлення свята. І до цього вони добре підготуються на екскурсіях. А ще побачать те, чого раніше не помічали, зроблять цікаві відкриття. На уроках рідної мови діти пишуть твори і вірші про осінь, вони вчаться висловлювати свої почуття, пробують розказати те, що захопило їхні серця, що вони побачили і відчули. Так починається підготовка до свята. Ще діти збирають прислів'я і приказки, загадки і казки, які можна використати на святі, добирають вірші і прозу про осінь. Діти із задоволенням шукають потрібний матеріал в бібліотеках, йдуть до людей старшого віку, які можуть розповісти їм про прикмети осінньої пори, різні легенди, яких у кожному регіоні України дуже багато. А це і пошукова робота, яка захоплює дітей, вчить спілкуватися з людьми, вчить слухати і відтворювати почуте.

5. Театралізований виступ. (Лебедева О.В., Гусарченко О.А., Твердохлебова Т.В.)

Дошка оформлена, як галявина, на ній листочки, куц калини, пеньки. Виходять вчителі-учасники, перемовляються.

-Осінь така красива, що ні в казці сказати, ні пером описати

-Я теж люблю цю чарівну пору року, бо в ній стільки дива і краси, аж дух перехоплює!

- Так, уже осінь, а недавно ще було таке гарне літечко, жаль, що так швидко відлетіло...

Відлетіло літо-літечко,
Промайнуло, та й усе...
Дощик сіється крізь ситечко,
Холоди до нас несе...

Здається, недавно було літечко, а вже листопад на носі, а він свою роботу знає!

Осінь, осінь, листопад,
Жовте листя стелить сад,
За моря в краї далекі
Відлетіли вже лелеки.
Хмари небо затягли,
Вітер віє з-за гори,
Ходить осінь листопадом,
Жовте листя стелить садом.

Ай, справді, осінь буває такою різною, що не передати! Вона наче сама казка. Ходить, блукає по Землі і кожного дня міняє краєвиди.

Ну, хіба вона людина, що ходить? Хіба вона казка? Щось ти, Андрію, таке вигадуєш! «Осінь ходить, блукає...» Може, вона людиною стала?

- Може і людиною, у казці все можливо, а осінь чарівна і казкова, то чому б і ні? (виходить осінь)

Осінь. Добрий день! Не сподівалися побачити живу Осінь? Не лякайтеся, ви ж хотіли побувати в чарівній казці? А всі ви молодці, так гарно вірші читаєте, і видно, що любите мене, вмiсте бачити і захоплюватися красою рідного краю, мені приємно зустрітися з вами, поспілкуватися, бо живемо ми з вами у такій красі!

Осінь. А тепер я хочу подивитись, як ви граєтесь, я теж люблю дитячі ігри: тоді завжди весело!

6. Осінні ігри(Гончар І.В.)

Пальчикова гра «Осінь»

Запропонуйте дітям виконати вправи з допомогою пальчиків під висловлювання про осінь.

«Повіяв осінній прохолодний вітерець ...» – дитина починає дути на пальці рук.

«Закружляли листя і полетіли з дерев на землю ...» – ворушачи пальчиками, дитина опускає ручки вниз.

«По листочків застукав дощик: кап-кап-кап ...» – малюк стукає пальчиками по столу.

«За ним забив град ...» – дитина кулачками стукає по столу.

«Потім сніг припорошив ...» – малюк руками робить плавні рухи вперед-назад.

«І накрив їх сніговою ковдрою ...» – до столу притискаються руки долонями вниз.

Гра-конкурс “Нагодуй пташок”:

Перед конкурсом діткам потрібно розказати про те, що взимку пташки голодують і про них потрібно піклуватися. Тому зараз ми і будемо вчитися годувати пташок.

У конкурсі беруть участь 3 гравці (хоча кількість може бути безмежною). Перед кожним гравцем на підлозі стоїть порожня скляна пляшечка, на гірлятку якої одягнена паперова голівка пташки з відкритим дзьобом. Виходить так, що гірлятку пляшки стає продовженням пташиного ротика – горлом. Кожному гравцю видається 5 горошин. Завдання: на витягнутій руці на рівні грудей потрапити до ротика пташки, кидаючи по одній горошині. Виграє той, хто першим впорається і менше за всіх промахнеться.

Гра «Склади картинку»

Учням відаються картинки-пазли, які треба скласти і дібрати прислів'я про осінь.

(або виходять по три учні в команду: три хлопчика і три дівчинки, ті, що знають народні прикмети про осінь, і позмагаються, хто більше знає чи збере народних прикмет).

У жовтні грім — зима без снігу.

Калина уже дозріла, а листя на ній ще зелене — до теплої осені.

Бабине літо сухе — осінь мокра.

З вершків дерев листя опало — скоро зима.

Бабине літо непогідне — осінь суха.

Вологе літо, тепла осінь — на довгу зиму.

Снігу восени нанесе рано — весна рано повернеться.

Гуси летять високо — осінь буде тривалою.

Багато ягід на горобині — осінь буде дощовою, якщо мало — сухою.

Посієш вчасно — то вродить рясно. Осінь зиму годує.

Осінь збирає, а весна з'їдає. Восени багач, а навесні прохач.

Жовтень ходить по краю та виганя пташок із гаю.

Весна багата на квітки, а осінь на сніпки.

Вересень пахне яблуками, а жовтень — капустою.

Восени і горобець багатий. Хто осінню байдикує, той зимою голодує.

Листопад вересню онук, жовтню — син, а зимі — рідний брат.
Літуй не літуй, а осінь таки прийде.

Перемагає той, хто найбільше назве прикмет.

Осінь. Мені казали, що діти добре знають осінні свята. Розкажіть усе, що знаєте. Мені завжди було цікаво, чи правильно люди про мене думають чи ні.

(презентація «Осінні народні свята» , Гончар І.В.)

1 ведучий. У період Першої Пречистої збирають в Україні яблука і груші. А ще кажуть: «На Пречисту стає дівка речиста», тобто починає багато говорити, бо поменшало роботи.

2 ведучий. Восени є свято «Головосіка». Це свято Усічення голови святого Пророка Предтечі й Хрестителя Господнього Іоана. У цей день не ріжуть нічого ножем, навіть хліб ламають, нічого не рубають сокирою і не ріжуть пилкою.

3 ведучий. У вересні ще є велике свято Друга Пречиста — свято Різдва Пресвятої Богородиці. І прикмета в народі така: «Друга Пречиста дощем поливає».

4 ведучий. У кінці вересня є свято «Здвиження» — Чесного і Животворного Хреста Господнього. Кажуть люди: «На Здвиження земля движеться ближче до зими». Від цього дня стає холодніше, і птиці летять у вирій. На Здвиження небезпечно ходити в ліс, бо в цей день гадюки залягають у велике кубло спати. І дуже небезпечно зустріти хоч одну змію.

5 ведучий. А 14 жовтня — Свята Покрова. На Запоріжжі козаки вважали Святу Покрову своєю заступницею. А господарі придивлялись: якщо вітер у цей день буде з півночі, то зима буде холодною, а якщо вітер з півдня, то — теплою.

6 ведучий. Восьмого листопада — день Святого Дмитра. Дмитро вже приносить зиму. До цього дня дівчат сватали і відбувалися весілля. У народі казали: «До Дмитра дівка хитра, а після Дмитра, хоч комин витри». Це тому, що вона до цього часу перебирала женихами, а після Дмитра, уже не сватали дівчат.

Осінь. Чудово! Ви так багато знаєте. А це означає, що ви любите свою Україну, знаєте її історію і народну мудрість.

Про осінь мову поведемо і слово в риму доберемо

Кожне останнє слово другого рядочка діти повинні добирати самі за змістом, римуючи.

За літом, як завжди буває, Чарівна осінь... (наступає).

Як тепле сонечко сміється, То все ще літечком ... (здається).

Та все ж гніздечка опустіли — Пташки у вирій ... (полетіли).

В тепла краї, як кажуть люди, І до весни вже їх ... (не буде).

Не зазвучать пісні для втіхи, В природі стало ... (тихо-тихо).

І вже нема чому радіти, Бо починає лист ... (жовтіти).
Зачервоніла горобина, Зібрала урожай... (людина).
Посіяла озимину В осінню пору ... (чарівну).
А осінь ходить рідним краєм І медом груші... (наливає).
І як завжди, мільйони літ, Вдягає все у жовтий... (цвіт).
А вітер між дерев гуляє, На землю листячко... (скидає).
Воно кружляє і летить, А потім ляже і... (лежить).
В природі в час такий красиво, А вранці від туману... (сиво).
Усе стихає, лиш охоче Цвіркочуть коники до... (ночі).
Дерева зовсім стали голі, Травичка пожовтіла в ... (полі).
І небо сіре вже дримає. Ото вже й дощик... (накрапає).
Поменшав день, ось в чому річ. Та стала довга-довга... (ніч).
А осінь все собі мандрує І землю до зими... (готує).

III. Висновок (Гончар І.В.)

Прилучення учнів до національно-культурних надбань рідного народу має пронизувати зміст, форми, методи, всю організацію діяльності загальноосвітнього навчально-виховного закладу. Сучасна школа покликана спиратися на народні традиції, звичаї, обряди, вироблені віками норми поведінки, психологічні та моральні якості українця, спонукати учнів до свідомого регулювання своєї поведінки, що відповідала б народному духу, і українській ментальності і здатною своєчасно готувати людину до нових умов існування, давала людям такі знання та вміння, які б дозволили успішно та ефективно діяти в інформаційному середовищі, а також впливати на суспільні процеси в ім'я збереження людства та природного середовища.

Традиції, звичаї, обряди та свята є одним з найважливіших елементів соціального і особистого життя людини.

Використання народознавчих засобів у вихованні підростаючого покоління та здійснення на їх основі морального виховання школярів є важливою складовою в напрямку випереджаючої освіти з питань розвитку мислення та практичної діяльності, орієнтованих на стале майбутнє та відповідні смисложиттєві цінності і пріоритети.